

ТАЙ
ТАЙ
ДЭР
наратай
Түнхэн
заншалта
эгдөө.
жэлээ
ан хайндэр
энийхилээ
лан байна.
аархидай
деев энэ
ирхолтой,
р наада
юрөөжэ
дьянуудта
лейболы
шанга
шилшээ.
нгууээ
а ОМОН-
-хубагай
а, урматай
а, хуурай-
очкогор
дунда
нстанууд
ааа үгүү
охи жэлээ
гүү хуури
агашуул
конкурс
өнүүдтэ
гын бэлэг
хүртэжэ
агуудай
орходоо
аааараа
Энэшье
й дээрэ
алганууд
зоной
-ой ба
данууд
яагдаха
лганай»
тула
аргагүй
команда
үрэнээр
фирмын
обаахтэ
л- бүхэ
эдэнэй
дүхэнэй
гэбэл,
заров,
охинов
портын
охинов,
сөөнэй
хүндэ
нхинь
шадаа.
гамжа,
дамал,
үүдээ
ОН-ой
андые,
алга
ЕНОВ.
ТВО
онхэн
45.
адай-
олон
6-76.

БҮРЯАТ ЭНЭН

Эсэгэ оромод, энэ нютагаа эб хамта мандуулай!
Бүгдэ арадай сонин

1998
ИЮНИН
24
Зунай эхин
улаагшан могой
парын
30
гарагай 4
СРЕДА
№ 111 (19952)
Гарчиг СЭВ ХЭСЭГЭЙ

Засагай
дээдын зургаануудта
ТУСХАЙ ДУГААР

1921 оной
декабри
21-нээ гарага

ЛЕОНИД ПОТАПОВАЙ ҮНЭНШЭМЭ ИЛАЛТА

Буряад Республикын Президентын болон республикын Арадай Хуралай депутатуудай хунгалтада хы хунгагшадай 53,85 процентнь хабаадажа, эдэнэй 63,29 процентнь Леонид Васильевич Потайвай түлөө дуугаа үгэбэ. Иггэжэ Буряад Республикын Президент мүнөө Иван Леонид Васильевич Потайвай ажал ябуулгы, мүн саашаадаа бээлүүлхэ хараа зорилгонуудыень хунгалтада ерээжэ, дуугаа үгэжэн хүнүүдэй хахаднаа хэснэ хайшаан дэмжэһэн мэдүүлбэ. Владимир Сагановта - 6,48 процент,

Бата Очировта - 5,75 процент, Валерий Шаповаловта - 5,70 процент, Сергей Прониндо 5,44 процент хүн дуугаа үгэжэ дэмжэһэн байна. Буряад Республикын Арадай Хуралай 65 депутатые хунгаха тэмсэлдэ 400 гаран кандидатууд хабаадаба. Республикын хунгуулийн комиссиин уридшалан тоолоһоной дүнгүүдээр Буряад Республикын Арадай Хуралда 6 депутат 50 проценттээ дээшэ хунгагшадай дуу абажа шадаба. Захааминай хунгуулийн 13-дахи округуу Буряад

Республикын Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Бато Цырендондович Семёнов, Сэлэнгын хунгуулийн 16-дахи округуу Сэлэнгын ЦКК-гай генеральна директор Владимир Оттович Гейдебрехт, Хошуун-Узүүрэй хунгуулийн 26-дахи округуу Түгнын шулуун нүүрхэнэй уурхайн генеральна директор Николай Геннадьевич Малеев, Ахын хунгуулийн 27-дохи округуу аймагай хүдөө ажахын управленийн начальник Доржо Доржиевич Наханцаков, Восточно хунгуулийн 47-дохи округуу «Пеструшка» гэһэн

худалдаа наймаанай байшанай генеральна директор Алексей Геннадьевич Краснопеев, Аймагууд хоорондын хунгуулийн 64-дэхи округуу Буряад Республикын финансын министрэй орлогшо Ким Дашинимеевич Эрдынеев гэгшэд олон тоото кандидатууд сооһоо онсо шалгаржа, Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатууд болобо. Шанга тэмсэлдэ хүн шанараа алдангүй, зоной хайшаама хараа ябуулгануудайнгаа түлөө хунгагшадай дийлэнхи дуу абажа, түрүүшын шатын тэмсэлдэ илажа гараһан

эдэ нүхэдые амаршалаад, арад зоной аша туһада бүхэ хүсэл эрмэлзэлээ зорюулыень хүсэе. Байгша оной июнин 21-дэ болоһон хунгалтын дүнгүүдээр Буряад Республикын Арадай Хуралда хунгагдаха ёһотой 65 депутатай 6 хүн Арадай Хуралай депутат болобо. **Хүндэтэ хунгагшад, июлин 5-да дахинаа болохо хунгалтада эдэбхитэйгээр ерээжэ, республикынгаа засагай дээдын зургаанда эрхим хүбүүд, басагадаа шэлэн хунгай!** Далай ХУБИТУЕВ.

ШАГНАЛНУУД

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ДАЙНАЙ БОЛОН АЖАЛАЙ ВЕТЕРАНУУДЫЕ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ
Республикын ветерануудай эхинүүдэй ажал ябуулгые бхижүүлхэ ба нарижуулха талаар эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулһанайнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 7-ной Зарлигаар Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:
БАДАНОВ Токтохо Чагдуровиче - Кабанскын районой Селенгинск посёлогой ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ;
БАНДЕЕВ Ринчин Лобановиче - Захааминай аймагай ветерануудай Сөведэй түрүүлэгшын орлогшо;
ДУБЕРШТЕЙН Семён Ароновиче - пенсионер;
ЖАМЬЯНОВ Намжилдоржо Жанаевиче - Хэжэнгын аймагай Могоохон тосхоной эхин эмхиин түрүүлэгшэ;
МАНДАГАЕВ Нима Хайдаповиче - Ахын аймагай ветерануудай Сөведэй түрүүлэгшэ;
НЯГОЛОВА Агния Игнатъевна - Буряад Республикын Финансын министрствын ветерануудай Сөведэй түрүүлэгшэ;
СКАРБОВСКИЙ Яков Павловиче - Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно районой ветерануудай Сөведэй түрүүлэгшэ;
СКВОРЦОВ Лев Георгиевиче - Северобайкальск хотын ветерануудай Сөведэй түрүүлэгшэ;
ФЕДОРЕНКО Юрий Илларионовиче - Буряад Республикадахи ВСЖД-гэй Түлөөлэгэгтэ эмхиин ветерануудай Сөведэй түрүүлэгшэ;
ШИШОВ Александр Зиновьевиче - ветерануудай Сөведэй түрүүлэгшэ.
Олон удаан жэлдэ үнэн аша габьяатайгаар ажаллаһанайнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 7-ной Зарлигаар Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:
БЕЛОУСОВ Владимир Николаевиче - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Түгнын нүүрхэнэй уурхайн участгой начальник;
КОВАЛЕВ Вадим Фёдоровиче - ВСЖД-гэй элшэ хүсэнэй талаар хангалгын Мысовскэ дистанциин подстанциин начальник;
КОРНИЛОВ Александр Леонидовиче - «Бурятзолото» акционернэ бүлгэмэй «Тулуинская» геолого-бэдэрэлгын предприятиеин начальник;
КУРКИН Александр Николаевиче - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Холбоолжоной уурхайн хүндэлгын станогой машинист;
ЛУБСАНОВ Александр Нагмитовиче - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Түгнын уурхайн автомашинын жоолошон;
МАДАГАЕВ Андрей Базаровиче - «Электросвязь» акционернэ бүлгэмэй Түнхэнэй филиалай электромонтёр;
МАТВЕЕВ Владимир Викторовиче - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Түгнын уурхайн тепловозой машинист;
МЕТЕШОВ Алексей Иннокентьевиче - Сэлэнгын аймагай Загастайн сомоной захиргаанай толгойлогшо;
МИЩЕНКО Галина Владимировна - «Бурятзолото» акционернэ бүлгэмэй Култукска баазын начальнигай орлогшо;
ПЛОТНИКОВА Нина Петровна - «Электросвязь» акционернэ бүлгэмэй Түнхэнэй филиалай электромеханик;
СУВОРОВ Николай Андреевиче - Кабанскын районой Каменск посёлогой захиргаанай толгойлогшо;
ЧЕРНЫХ Николай Николаевиче - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Холбоолжоной уурхайн хүдэлмэришэн.
Буряад Республикын Арадай Хуралай Сөведэй 1998 оной майн 21-нэй Тогтоолоор олон удаан жэлдэ республикын гүрэнэй засагай зургаануудта үнэн шударгыгаар ажаллаһанайнь түлөө болон түрэхөөр 60 жэлэйн ойн баяртайн дашарамдуулан, Буряад Республикын Арадай Хуралай хэрэгүүдые эрхилдэг управленийн ажахын таһагай инспектор **РОДИОНОВА Гвфалия**

Семёновнае Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.
Буряад Республикын Арадай Хуралай Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай
Буряад Республикын Арадай Хуралай Совет 1998 оной майн 21-нэй Тогтоолоор Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:
Олон жэлдэ үрэ бүтээсэгтэйгээр аграрна промышленностьа ажаллаһанайнь, хуули гаргалгын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабааһанайнь түлөө, мүн түрэхөөрнэ 50 жэлэй ойн баяртайн дашарамдуулан, **ПОМУРАН Павел Петровиче** - Буряад Республикын Арадай Хуралай депутат, «Верхне-Талецкий» үйлэдбэрийн кооперативай түрүүлэгшэ;
Республикын хүдөө ажахын мэргэжэлтэ кадрнуудые хургаха ба хүмүүжүүлхэ хэрэг эмхидхэлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө **ТРИФОНОВ Фёдор Ефимовиче** - Тарбагатайн мэргэжэлэй 36-дахи училищиин директор.
Буряад Республикын Арадай Хуралай Совет 1998 оной майн 21-нэй Тогтоолоор Буряад Республикын предприятинууд болон эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдые үнэн шударгы, үрэ бүтээсэгтэ ажалайнь түлөө болон Буряад Республикын байгуулагдаһаар 75 жэлэй ойн баяртай дашарамдуулан, Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:
ВАСИЛЬЕВА Галина Игнатъевна - Загорск посёлогой гэр байрынк-коммунальна ажахын муниципальна унитарна предприятиеин 1-дэхи ЖЭУ-гай начальниг;
ГОМЗЯКОВ Анатолий Дмитриевиче - «Улаан-Удын авиационно завод» акционернэ бүлгэмэй слесарь-инструментальщик;
ДАНСОРОНОВА Валентина Дабеевна - Улаан-Үдэ хотын захиргаанай хэрэгүүдэй талаар управленийн протокольн хубиин частиге даагша;
ДОРЖИЕВ Валерий Дармажаповиче - «Улаан-Удын авиационно завод»

акционернэ бүлгэмэй хиналтын талаар ахмад мастер;
ИВАНОВ Александр Андреевиче - «Улаан-Удын авиационно завод» гэһэн нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй цехэй начальник;
ЛАПОДУША Александр Андреевиче - «Улаан-Удын авиационно завод» гэһэн нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй таһагай начальнигай орлогшо;
МОРДОВСКАЯ Елизавета Михайловна - Улаан-Үдэ хотын захиргаанай хэрэгүүдэй талаар управленийн захиргаанай-ажыхын таһагые даагшын орлогшо;
ПЕТРОВ Анатолий Ивановиче - «Улаан-Удын авиационно завод» гэһэн нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй инженер-конструктор;
СТЕПАНОВА Ольга Васильевна - 19-дэхи ЖЭУ-гай муниципальна унитарна предприятиеин начальник;
МОГИЛЬНИЦКИЙ Сергей Валентиновиче - «Электросвязь» акционернэ бүлгэмэй городской телефонно сетиин дамжуулгын системэнүүдэй цехэй начальник;
ЖАРКОВА Елена Михайловна - ажалай ветеран;
БОРИСОВ Владимир Христофоровиче - Хориин аймагай ОВД-гэй участково инспекторнүүдэй хүдэлмэриин эмхидхэлгын отделенийн начальник;
ГРЕБЕНЩИКОВ Сергей Борисовиче - Буряад Республикын МВД-гэй штабай мэдээсэлэй-аналитическэ болон эмхидхэлэй-гүсэблэлгын хүдэлмэрийн отделенийн начальник;
БОРИСОВ Николай Сергеевиче - Мухар-Шэбэрэй аймагай ОВД-гэй ахалагша участково инспектор;
ГРИГОРЬЕВ Павел Афанасьевиче - Бэшүүрэй аймагай ОВД-гэй ахмад участково инспектор;
ЗУРБАНОВ Валерий Ильиче - Буряад Республикын МВД-гэй вневедомственнэ харуулай таһагай дежурна частиин ахмад инспектор;
ДАМДИНОВА Валентина Цыденовна - Захааминай аймагай Бортын ветеринарна пунктые даагша.

акционернэ бүлгэмэй хиналтын талаар ахмад мастер;
ИВАНОВ Александр Андреевиче - «Улаан-Удын авиационно завод» гэһэн нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй цехэй начальник;
ЛАПОДУША Александр Андреевиче - «Улаан-Удын авиационно завод» гэһэн нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй таһагай начальнигай орлогшо;
МОРДОВСКАЯ Елизавета Михайловна - Улаан-Үдэ хотын захиргаанай хэрэгүүдэй талаар управленийн захиргаанай-ажыхын таһагые даагшын орлогшо;
ПЕТРОВ Анатолий Ивановиче - «Улаан-Удын авиационно завод» гэһэн нээмэл түхэлэй акционернэ бүлгэмэй инженер-конструктор;
СТЕПАНОВА Ольга Васильевна - 19-дэхи ЖЭУ-гай муниципальна унитарна предприятиеин начальник;
МОГИЛЬНИЦКИЙ Сергей Валентиновиче - «Электросвязь» акционернэ бүлгэмэй городской телефонно сетиин дамжуулгын системэнүүдэй цехэй начальник;
ЖАРКОВА Елена Михайловна - ажалай ветеран;
БОРИСОВ Владимир Христофоровиче - Хориин аймагай ОВД-гэй участково инспекторнүүдэй хүдэлмэриин эмхидхэлгын отделенийн начальник;
ГРЕБЕНЩИКОВ Сергей Борисовиче - Буряад Республикын МВД-гэй штабай мэдээсэлэй-аналитическэ болон эмхидхэлэй-гүсэблэлгын хүдэлмэрийн отделенийн начальник;
БОРИСОВ Николай Сергеевиче - Мухар-Шэбэрэй аймагай ОВД-гэй ахалагша участково инспектор;
ГРИГОРЬЕВ Павел Афанасьевиче - Бэшүүрэй аймагай ОВД-гэй ахмад участково инспектор;
ЗУРБАНОВ Валерий Ильиче - Буряад Республикын МВД-гэй вневедомственнэ харуулай таһагай дежурна частиин ахмад инспектор;
ДАМДИНОВА Валентина Цыденовна - Захааминай аймагай Бортын ветеринарна пунктые даагша.

АРАДАЙ ХУРАЛ:

БУРЯАД ОРОНОЙ нэгэдэхи зарлалай Арадай Хуралай хүдэлмэри түгэсэжэ байна. Сэгнэлтэ үгэхэдөө, шухала хоёр эрхэ нүхэсэл хараада абаха хэрэгтэй. **Нэгэдэхээр**, Арадай Хуралай хүдэлмэри бүхы дээрээ Россидахи социально-экономическа байдалай улам муудаж, үйлэдбэрийн юрэнхыдөө унажа байһан үедэ үнгэрөө. Эдэ бүгэдэ Буряад ороной эрхэ байдалыг тогтууритай бэшэ болгоо. **Хоёрдохоор**, нийгэм олоной болон экономика харилсаануудыг гуримшуулха талаар туйлай ехэ эрхэ түлөөлэлгэтэй байһан республикын урданай Верховно Советтэй жэшэхэдэ, Арадай Хурал гол удхаараа ондоо зургаан болоно. Арадай Хуралай нэгэдэхи зарлал болзоройнгоо ехэнхи хубида парламентын ажал ябуулгын шэнэ шэглэл, үүргэнүүдыг туршан зохилдуулһан болоно. Тиихэдээ Арадай Хурал гүрэнэй засагай хуули гаргалгын, гүйсэдхэлгын, сүүдэй - иимэ гурбан халаануудай нэгэниинь лэ болоно гэшэ бээ.

Энээнһээ уламжалан, Арадай Хуралай түрүүшын алхамууд засагуудай харилсаа хуули ёноной талаар амяарлалга болон баталалгада шэглүүлэгдэ хэн. Тиин 1994-1995 онуудта абтаһан «Буряад Республикын Арадай Хурал тухай», «Буряад Республикын Арадай Хуралай депутатай статус тухай», «Буряад Республикын Правительство тухай», «Буряад Республикын Конституционно Сүүд тухай», мүн «Арадай Хуралай Регламент» гүрэнэй засагай зургаануудай ажал ябуулгын тодорхой дүримүүдыг тогтоожо, республикын политическэ ажабайдалай тогтууритай байлгыг хангаа гэжэ хэлэхэдэ болохо. Энээнгүйгөөр арадай ажахын эбдэрэл хандарал тушаалга нюурнууд болон зургаануудай хэндэшье хэрэггүй зүришэлдөөгөөр улам хүндэрүүлэгдэхэ байгаа. Президентын, гүйсэдхэлгын засагай үмэнэ депутатуудай дан үгэ дууламгай, нула байдаг тухай олоной мэдээсэлэй хэрэгсэлнүүдтэ үе-үе болоод үзэгдэдэг, шүүмжэлэл үндэһэтэйшье наа, зүришэлдөө хөмороной үгы байһанай аша тугые булинагүйл даа.

Арадай Хурал Президенттэй, Правительстватай хамта нютаг нютагта түлөөлэлгын засагай зургаануудыг дары хэргээхэ зорилготой байгаа. Юундэб гэхэдэ, тэдэ хүн зондо эгээл дүтэ байһан ушарһаа хото, хүдөөгэй ажабайдалыг гуримшуулга, эмхидхэлгэдэ горигтойгоор нүөөлхэ аргагай байгаа бшуу. Тиин бүхы 1995 ондо зохихо хуулинууд бэлдэгдэн, үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэн, баталагдаһан байна. «Буряад Республикадахи нютагай өөһэдын хүтэлбэриг эмхидхэлгын юрэнхы гол ёнонууд тухай», «Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай хунгалга тухай», «Буряад Республика доторхи муниципальна албан тухай», «Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн түлөөлэлгын зургаанай депутатай статус тухай» Хуулинууд, хожомын тэдэндэ оруулагдаһан хубилалта, нэмэлтэнүүд нютагуудта засагай байгууламжа хэргээхэ арга боломжо олгожо, өөһэдынгөө хэрэгүүдыг хүтэлбэрилгэдэ олон зоние хабаадуулаа юм. Абтаһан хуулинуудай, илангаяа муниципальна эмхидхэлгэнүүдэй мүнэн сангай - экономика бээ даанхай байдал

хангалгын, газарыг болон хүдэлсэгүй зөөриг эзэмшэлгын түхэл янзануудыг амяарлалгын талаар дутуу дундтай байһанин эли. Гэбэшье эдэ хуулинуудыг абангүй, саашаа дабшахын аргагүй байгаа.

Нютагай хүтэлбэрийн зургаануудта туһаламжа болгон, Арадай Хурал эдэб семинарнуудыг, конференцинуудыг, «дүхэриг шэрээгэй» хөөрэлдөөнүүдыг эмхидхээ.

Бюджетэй харилсаануудыг хэргээхэ талаар гүйсэдхэлгын ба хуули гаргалгын засагууд хамтын нилээдехэ оролдолго гаргаа. Хэрбээ 1992 онһоо хойшо республиканска бюджет үргэнөөр, олондо мэдээжээр зүбшэн хэлсэгдэггүй, харин 1994 оной бюджет 1994 оной октябрь соо Арадай Хуралай хоёрдохи сесси дээрэ харагдажа, имагтал 1995 оной январь һарада «1995 оной нэгэдэхи кварталда республиканска бюджетэй гаргашануудыг мүнөөр хангаа тухай» Хуули абтаһан байбал, 1996, 1997, 1998 оной бюджетүүд мүнөөр хэр дугамаг байбашье, саг соогоо баталагдажа, байдалыг зарим гэдэ тогтууритай болгохо талаар нүлөө үзүүлээ хэн. 1995 ондо баталагдаһан «Буряад Республикын бюджеттэ» гадуур гүрэнэй жасанууд тухай» Хуули эдэ жасануудай ажал ябуулгыг гуримшуулжа, мүнэ зөөриг зүб тээшэн ашаглаха арга олгоо.

Республикын өөһэдын олзо оршын хүн зоний хэрэглэмжэдэ хаанашье хүрэдэггүй аад, республиканска бюджетэй олзо оршо нэмээхэ ябадал **Президентыншье**, Правительствыншье, Арадай Хуралай депутатуудайшье туйлажа шадаагүй байһанин голхоролтой. Байдалайнгаа муудаһанай, түлөөлэгүй эрдэм хуралсалай, элүүрыг хамгаалгын, социальна, пенсионно тэдхэмжын гуримай хандарһанай түлөө депутатуудыг зоний зэмэлхэн хуулига. Теэд бүхыдөө Россин байдалай заһараагүйдэ, үйлэдбэрийн хүд дээрэ гараагүйдэ, нютагай засагай оролдолгонь дэмы болохо.

Республикын социально-экономическа хүгжэлтын өөһэдын хуули ёноной үндэһэ хууриг нарижуулгыг оролдон, Арадай Хурал «Бага олзын хэрэг эрхилэлгыг гүрэнэй зүгһөө дэмжэлгэ тухай», «Инвестиционно налогой урьһаламжа тухай», «Эрьсын мүнэ зөөри нэмээхын тула предпритийн мүнэн сангай жаса бүридүүлхэ тухай», «Буряад Республикын экономикадо харин ороноудай мүнэгомоллогыг урмашуула тухай», «Буряад Республикадахи хубийн хамһабарийн ажахы тухай» гэхэ зэргын хуулинуудыг баталан абаа. Теэд мүнэнэй үгы дээрэһээ эдэ хуулинууд олонхидоо ашагладангүй.

Республикада хүжэрһэн экономикадоройтолго социальна бүхы халбаринуудта тон хангалгагүй нүлөө үзүүлнэ. Эдэ халбаринуудыг зарим тэдыгээршье дэмжэхын тула Арадай Хуралай депутатууд бэрхшээлтэ иимэ асуудалнуудыг шийдэхэ талаар оролдолгоёо элсүүлээ:

1. **Социальна халбарийн эмхи зургаануудыг арга боломжын хэмжээн соо али болохо дүүрэнээр бюджетдэ хангалга.** Хуулигын жэлнүүдтэ социальна халбарийн эгээл багашье хэмжээнэй хэрэглэмжэнүүдыг хангахын тула арадай ажахыда

ДҮРБЭН ЖЭЛЭЙ ДУНГУУД

гомолдог мүнэ зөөриг хороохо баатай болодоо. *Дурсагдаһан эмхи зургаануудай олонхын үгэтэй горой муниципальна зургаануудай мэдэгдэ байдаг хэн тула тэдэнэй мүнэн сангай ядуу байдал имагтал түбэй трансфертээр тэдхэгдэжэ байгаа.*

2. **Нэгэ талаһаа, социальна ажабайдалай халбаринуудай бутаран халаха боломжыг шадаа наа, бига болгохо, нүгөө талаһаа, социальна талаараа хамгааланги бэшэ хүн зоний бэрхшээлтэ асуудалнуудыг илаатайгаар шийдэхэ хуули ёноной үндэһэ хуури байгуула.** Энэ зорилгоор «Соёл тухай», «Хуралсал тухай», «Физическэ культура болон спорт тухай», «Библиотечнэ хэрэг тухай», «Залуушуулай талаар гүрэнэй политика тухай» Хуулига хубилалтанууд, нэмэлтэнүүдыг оруулха тухай», «Эрдэм болон эрдэмэй-техническэ политика тухай» «Буряад Республикын хүн зоние туберкулёзшоо хэргылхэ тухай», «Гүрэнэй бэшэ пенсионно хангалга тухай», «Буряад Республика доторхи тусгаар хаялагдаһан социальна туһаламжа тухай» гэхэ зэргын хуулинууд абтаа.

Багшанарай, эмшээдэй, соёлой болон эрдэмэй хүдэлмэрилэгшэдэй, пенсионернүүдэй, ганса бээ эхэнүүдэй, үгырэнги ядуу зоний хандалга, эрилтэнүүдыг хаража үзөөгүй сессинүүд тон үсөөн байха.

Арадай Хуралай 1994 ондо Россин Гүрэнэй Дүүмьшэ депутатуудай хамта үнгэрэгдэн түрүүшын шагналганууд «Байгал тухай» Федеральна Хуулига зорюулагдаа хэн. Тус Хуулиин тон хэрэгтэй аад, мүнэн сангай талаар тэрэниг хангаа шухала хэрэгтэй байһанин тэрэ удаа онсо тэмдэглэгдэбэшье, тэрэ ороной хуули гаргалгын дээдэ зургаануудай таһалганууд соо мүнөө хүрэтэр төришэнхэй.

Юрэнхыдөө, байгааида гамтайгаар хандангүйгөөр, экономика, социальна халбарие хүгжөөхын аргагай дээрэһээ «Оршон тойронхы байгааи хамгаалга тухай», «Физическэ нюурнуудһаа хуряагадаг курорттын татабари тухай», «Буряад Республика доторхи эмшээлэг-элүүржүүлгын нютагууд болон тусгаар сахигдааг байгааиин бусад территориянууд тухай» гэхэ мэтын хуулинууд абтанхай.

Гэмтэ ябадалнуудай улам олошоржо байһан эрхэ байдалда депутатууд республикын МВД-гэй үүсхэлыг дэмжэн, «Буряад Республика доторхи нииты аюулгүйн милици (нютагай милици) тухай», «Буряад Республика доторхи түймэрэй аюулгүй тухай», «Буряад Республика доторхи ниитын гурим сахилгада эрхэтэдэй хабаадалга тухай» Хуулинуудыг баталаа. Хуули ёноной талаар мэдээсэл, хуули ёноной талаар гэгээрэл дэлгэрүүлгын программа Арадай Хуралда үүсхэгдэжэ зохёогдоод, Правительствата баталагдаа.

Хоёр жэлэй туршада Арадай Хуралда Республикын Национальна политикын хараа бодомжо мүлигдэн зохёогдожо, тэрэ 1997 ондо Президентээр баталагдаа хэн. Нэгэ талаһаа, гүрэнэй засаг, нүгөө талаһаа, үндэһэнэй-соёлой нэгэдэлнүүд, олонитэ хоорондоо зүбшэн хэлсэһэнэй ашаар үндэһэ яһатанай хоорондохы харилсаанай талаар олонхидго гол түлэб таатай, бээ бээ хүлисэнги шийдхэбэринүүдыг абаха арга олдоо. «Буряад Республикын

дэбисхэртэ эрхилэгдэдэг шажан мүргэлэй ажал ябуулга тухай» Хуули ондо ондоо шажан мүргэлтэй хүнүүдэй, шажанай эмхинүүдэй үгээ ойлголсолгодо шэглүүлэгдэнхэй.

Заншалта түхэл янзанууд болодог хунгалгадтай уулзалгануудай, тоосоонуудай хажуугаар парламентын уншалга, шагналганууд, «дүхэриг шэрээнүүд», Арадай Хуралай республикын нютагуудта үнгэрэгдэдэг нүүдэл зүблөөнүүд, социологическа асуудалнууд эмхидхэгдэжэ байгаа. Дүрбэн жэлэй туршада 15 шагналганууд үнгэрэгдэжэ, залуушуулай политикада, хамтадахадамал бюджеттэ, худалдаа наймаанда, хүдөө ажахыда болон бусад шухала асуудалнуудта тэдэ зорюулагдаа.

Промышленностиин, экономикын министрствэнүүдэй, «ТАСИС» программын бүлэг мэргэжэлтэдэй хабаадалгагайгаар Арадай Хуралай экономическэ политикын талаар комитет «Элшэ хүсэ алмалга болон Буряад Республикын түлишын-элшэ хүсэней нөөсөнүүдыг хэрэглэлгын ашаг үрыг дээшлүүлхэ тухай» Хуулиин проектээр «дүхэриг шэрээгэй» хөөрэлдөө эмхидхэлэн байна. Бюджетэй болон финансын талаар комитет өөһэдынгөө мэдэлэй асуудалаар Бэшүүрэй аймагта нүүдэл заседани үнгэргөө. Үндэһэнэй политикын болон региональна харилсаануудай талаар комитет Баунтын болон Хурамхаанай аймагуудта эмхидхэлэн зүблөөнүүд дээрэ эвенк арадай амин шухала асуудалнуудыг зүбшэн хэлсээ. Мүн социальна политикын комитет, гүрэнэй байгуулалтын болон нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн талаар комитет нютаг нютагаар, коллективүүдээр ябажа, мэдэлэйнгээ асуудалнуудыг шэнжэлэн согсолоо.

Арадай Хуралай бүхы ажал ябуулгыг гол түлэб дүрбэн шэглэдэ хубаахаар гэбэл: **1) хуули гаргалга, 2) эмхидхэлэй-кадрнуудай талаар, 3) хиналтын, 4) хунгалгадтай хандалга, захяануудай талаар.**

Дүрбэн жэлэй туршада (1998 оной мартын байдалаар) эдэб халбаринуудаар 132 хуули баталагдажа, Президентын гар табигдаа, Гүрэнэй Дүүмэдэ Федеральна хуулинуудта 500 гаран хубилалта, нэмэлтэнүүд элыгээдээ. «Хуулиин проектүүдыг табилгын ажал ябуулга тухай» республикын Хуули-хуулиин проектүүдыг бэлдэхэ талаар хуули үүсхэн гаргадаг субъектнүүдэй юрэнхы ажал ябуулгыг гуримтай болгоо. Тус Хуулиин ёноор өөһэдынгөө зохёон хуулиин проектүүдыг Арадай Хуралай комитетүүдтэ болон депутатуудта сэхэ дурадхаа эрхэ региональна парламентнуудай ажалда түрүүшынхыг юридическэ болон физическэ нюурнуудта олгодоо. Теэд энэ арга боломжыг хэнэишье ашаглаагүй үлэһенин гомдолгой.

Президентын болон республиканска бусад зургаануудай дурадхалнуудаар гүрэнэй засагай зургаануудай тушаалга нюурнуудай - министрствэнүүд, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, элдэб шатын судьянарай кандидатуранууд Арадай Хуралай сессинүүдтэ, комитетүүдтэ үзэмжэдэ саг үргэлжэ дурадхагдажа байдаг байгаа.

ШАГНАЛНУУД, ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮД, ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТАНУУД

Республикын промышленна үйлдбэриие хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 7-ной Зарлигаар хүндэтэ нэрэ зэргэнуудыг олгобо гэбэл:

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ГЕОЛОГ»

ШУЛЯК Геннадий Борисовичта - «Бурятзолото» акционернэ бүлгэмэй «Холбинский» уурхайн ахмад геолог.

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР»

АСАЛХАНОВ Анатолий Асалхановичта - «Бурятзолото» акционернэ бүлгэмэй ахалагша технолог;

ДОЛГИХ Николай Павловичта - Хойто-Байгалай районной «Артель старателей «Синица-1» хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмэй түрүүлэгшэ;

КРАСАВИН Александр Ивановичта - «Бурятзолото» акционернэ бүлгэмэй «Холбинский» уурхайн директор;

МАЛЕЕВ Виктор Петровичто - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Түгнын уурхайн ахалагша маркшейдер;

ТУМУРОВ Анатолий Иосифовичто - Ахын аймагай «Ока» хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмэй инженер;

ШУБАРОВ Евгений Аверьяновичта - Россин Федерациин федеральна горно болон промышленна хиналтын Буряадай управлениин начальнигай орлогшо.

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ШАХТЁР»

БАДМАЕВ Саян Анатольевичто - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Түгнын уурхайн экскаваторай машинист;

ГАЛКА Николай Николаевичта - «Бурятзолото» акционернэ бүлгэмэй «Холбинский» уурхайн проходчик;

ГЛАДЫШЕВ Иван Александровичта - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Холбоолжоной уурхайн машинист;

ДОЛГОЛЕВ Олег Леонидовичта - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Түгнын уурхайн экскаваторай ахалагша машинист;

КРЕСТЬЯНСКИХ Владимир Степановичта - Россин Федерациин федеральна горно болон промышленна хиналтын Буряадай управлениин гүрэнэй ахалагша инспектор;

ЛОХОВ Александр Алексеевичтэ - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Түгнын уурхайн экскаваторай машинист;

МАЛЕЕВ Николай Геннадьевичта - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Түгнын уурхайн директор;

МАШАНОВ Александр Михайловичта - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй Холбоолжоной уурхайн автомашины жолоошон.

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ХАНГАЛТЫН АЛБАНАЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ»

ИВАХИНОВ Борис Нимаевичта - Түнхэнэй аймагай Хэрэн посёлогой «Тепловые сети и котельные» муниципальна предпрятиин машинист-кочегар.

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ»

ЗВЕРЬКОВА Клавдия Георгиевнада - «Артель старателей «Синица-1» хизаарлагдамал харюусалгатай бүлгэмэй ахалагша бухгалтер;

МАСЛОВА Любовь Иннокентьевнада - «Востсибуголь» акционернэ бүлгэмэй

Түгнын уурхайн ажал эмхидхэлгын болон хубаарилгын талаар ахмад инженер.

Экономикые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь болон хүдөө ажахын ба гүрэнэй албан зургаануудта олон жэлдэ үнэн сэхээр ажалаһанайнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 7-ной Зарлигаар Хяагтын районной өөһэдэн хүтэлбэриин захиргаанай толгойлогшо **СТРУЧКОВ Владимир Михайловичта** **«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ЭКОНОМИСТ»** гэрэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгобо.

Элүүрые хамгаалгын талаар габьяатай байһанайнь ба үни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэнэйнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 19-ной Зарлигаар республикын элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэдэ Буряад Республикын хүндэтэ нэрэ зэргэнуудыг олгобо гэбэл:

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ВРАЧ»

МЕДВЕДЕВ Владимир Игоревичтэ - Республиканска онкологическа диспансерэй радиодиагностикын түбэй инженер.

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА БАРИАГАН»

РАЙСПЕР Сергей Георгиевичто - Улаан-Үдэ хотын нарайлалгын 2-дохи гэрий инженерно-техническэ албанай начальник.

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ТРАНСПОРТЫН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ»

БАЛДАКОВ Пётр Иннокентьевичтэ - медицинын түргэн туһаламжын республиканска түбэй автомашины жолоошон;

ТАРАСОВ Александр Сергеевичтэ - Буряад Республикын Элүүрые хамгаалгын министрствын үйлдбэриин-техническэ баазын автомашины жолоошон.

Профсоюзуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 20-ной зарлигаар Буряад Республикын Хүндэтэ нэрэ зэргэнуудыг олгобо гэбэл:

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ЭРДЭМ ХУРАЛСАЛАЙ ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ»

МОНГОЛОВ Алексей Улзытуевичта - хуралсалай болон эрдэмэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Буряадай республиканска комитедэй түрүүлэгшэ

«БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕР»

БУЛСУНАЕВ Александр Степановичта - акционернэ «Селенгинский ЦКК» бүлгэмэй дэргэдхи профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ.

Албапайнгаа ажаябуулгада амжалтануудыг туйлаһанайнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 20-ной Зарлигаар Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:

ГОРБУНОВ Александр Павловиче - Ивалгын аймагай дотоодын хэрэгүүдэй таһагай штабай начальник;

ГУЛГЕНОВ Владимир Бальжинимаевиче - Баргажанай аймагай дотоодын хэрэгүүдэй таһагай

штабай начальник;

ДАЛБАНОВ Владимировиче - Буряад Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министрствын дэргэдэхи Гүрэнэй автоинспекциин харгын патрульна албанай тусхай батальонной командирай орлогшо;

ЗАНДРАЕВ Баир Цыденжаповиче - Загарайн районной дотоодын хэрэгүүдэй таһагай отделениин начальник;

МИХАЙЛОВА Нина Степановнае - Кабанскын районной дотоодын хэрэгүүдэй таһагай ахалагша инспектор;

ТИМОФЕЕВА Татьяна Васильевнае - Тарбагатайн районной дотоодын хэрэгүүдэй таһагай ахалагша инспектор;

ТОЛТОНОВА Татьяна Геннадьевнае - Буряад Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министрствын дэргэдэхи мэдээсэлэй түбэй таһагай начальник;

ФИЛИПОВ Михаил Васильевиче - Баунтын районной дотоодын хэрэгүүдэй начальнигай орлогшо.

Байгаали хамгаалгада аша үрэтэйгөөр хүдэлмэрилхэнэйнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 20-ной Зарлигаар Буряад республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:

БУДАЕВ Николай Бальжинимаевиче - Захааминай аймагай байгаали хамгаалгын таһагай түрүүлэгшэ;

ГЫЛЫКОВ Михаил Норбо-Самбаевиче - Экологин ба байгаали ашаглаха талаар Буряад Республикын гүрэнэй комитедэй ахмад мэргэжэлтэ;

ДЕРЕВЦОВА Людмила Николаевнае - Экологин ба байгаали ашаглаха талаар Буряад Республикын гүрэнэй комитедэй ахмад мэргэжэлтэ;

ЦЫРЕНОВА Нэли Георгиевнае - Экологин ба байгаали ашаглаха талаар Буряад Республикын гүрэнэй комитедэй ахмад мэргэжэлтэ;

Соёлой талаар амжалтануудайнь ба үни удаан саг соо оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэнэйнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 20-ной Зарлигаар Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:

КРАСНОЯРОВА Лидия Федоровнае - Баунтын районной захиргаанай соёлой таһагай ахмад бухгалтер;

МАХУТОВА Марта Сергеевнае - Буряад Республикын Үндэһэтэнэй библиотекын секторые даагша;

МЕЩЕРЯКОВА Анна Иннокентьевнае - Прибайкалин районной Таловкын хүдөөгэй библиотеке даагша;

НИКОЛАЕВСКАЯ Людмила Николаевнае - Северобайкальск хотын захиргаанай таһагы даагша.

Ой модондой ажагыда үни удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэнэйнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 20-ной Зарлигаар Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:

АХМАДУЛИН Рафаил Сунгатовиче - Баргажанай аймагай Хүтэһэй лесхозой мастер;

КРЫЛОВ Николай Степановиче - Хяагтын лесхозой директор;

ПЕТРОВ Анатолий Тимофеевиче - Бэшүүрэй аймагай Буйн лесхозой директор.

Ухибүүдые болон залуушуулые хургалгада ба хүмүүжүүлгэдэ амжалтануудыг туйлаһанайнь түлөө Буряад Республикын Президент 1998 оной майн 14-ной Зарлигаар республикын эрдэм хуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэ Буряад Республикын Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба гэбэл:

АНГАМАЕВА Энгельсина Игнатьевнае - Улаан-Үдэ хотын 18-дахи дунда хургуулин багша;

БАРДАНОВ Николай Францевиче - Зүүн Сибириин гүрэнэй технологическа университетэй доцент;

БЕРЕЗОВСКАЯ Валентина Алексеевнае - Кабанскын районной Ойшорой дунда хургуулин багша;

БУРДУКОВСКАЯ Татьяна Леонидовнае - Прибайкалин районной захиргаанай эрдэм хуралсалай таһагай методическа кабинетые даагша;

ДРАНЬЧУК Анастасия Всеволодовнае - Кабанскын аймагай Выдриин хургуулин багша;

ДУГАРОВА Татьяна Владимировнае - Загарайн районной Шэнэ-Горхоной дунда хургуулин директор;

ЗАЙЦЕВА Евдокия Семеновнае - Бэшүүрэй 1-дохи дунда хургуулин багша;

КАРГИНА Валентина Екимовнае - Прибайкалин районной эрдэм хуралсалай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ;

КУШЕЕВА Людмила Аюшеевнае - Сэлэнгын аймагай Ноёхоной дунда хургуулин багша;

КОЗЛОВА Людмила Семёновнае - Улаан-Үдэ хотын 33-дахи дунда хургуулин багша;

ТАЖУРЕНКО Тамара Евдокимовнае - Улаан-Үдэ хотын 46-дахи хургуулин багша;

МЕРКУЛОВ Поликарп Ермолаевиче - Кабанскын районной Ойморой дунда хургуулин багша;

МИТЫПОВА Мария Шакыповнае - Хэжэнгын аймагай Хэжэнгын лицей-хургуулин багша;

ПЕТРОВА Тамара Николаевнае - Улаан-Үдэ хотын захиргаанай эрдэм хуралсалай управлениин ахмад бухгалтер;

ПОЛЫНЦЕВА Галина Андреевнае - Хяагтын аймагай Харанхын дунда хургуулин багша;

СОЛОВЬЕВА Любовь Федоровнае - Тарбагатайн районной юрэнхы хуралсалай Хандагатайн хургуулин директор;

СТЕПАНОВ Владимир Ниловиче - Хориин районной хүүгэдэй уран бэлигэй, физкультура болон спортын түбэй судомоделизмын нэгдэдые хүтэлбэрилэгшэ;

СУДАРИКОВА Лидия Семеновнае - Эдэ посёлогой дунда хургуулин багша;

ТОНТОВА Галина Гомбоевнае - Түнхэнэй аймагай Охор-Шэбэрэй дунда хургуулин багша;

УНТАНОВА Любовь Данзановнае - Захааминай аймагай Санагын дунда хургуулин багша;

ЦЫДЫПОВА Эльвира Петровнае - Хурамхаанай аймагай Элхэнэй дунда хургуулин багша;

ШОЙНЕПОВА Нина Васильевнае - Улаан-Үдэ хотын пенсионерка.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахмад редактор А. Л. АНГАРХАЕВ

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (ахмад редакторай орлогшо), Г.Х.ДАШЕЕВА (ахмад редакторай орлогшо), Б.В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретарь), А.Г.ЛУБСАНОВ (Буряад Республикын Правительство), Д.Д.СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагууды даагшад: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Т.В.САМБЯЛОВА, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ; В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвиллин үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 1 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 3.900 (хамта 25.900). Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэрэн АО-до газетэ хэблэгдээ. Директорийн телефон: 21-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүрдихэлдэ абтагхай. Заказ № 8360.

Редакциин телефонууд: ахмад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54, ахмад редакторай орлогшонорой - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретариин - 21-50-52, секретаридай - 21-50-52, таһагууд: экономикын болон политикын - 21-55-97 (даагшаны), 21-63-86, соёлой, түүхын болон залуушуулай - 21-54-93 (даагшаны), 21-57-63, 21-69-58, 21-60-21, мэдээсэлэй болон рекламн - 21-62-62, 21-67-81, хэблэлэй - 21-33-61, оператор-корректорнүүдэй - 21-61-35, фотокорреспондентнүүдэй - 21-33-61, компьютерна түбэй-21-66-76, корпусктын - 21-34-05.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 21-49-94, бухгалтери - 21-23-67, вахта - 21-60-91.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нотагай нэрэнүүдэй бэшэлгыг хазагайруудһан ушарта авторнуудын харюусалгатай. Редакциин ханамжа авторайхитай адли бэшэ байжа магад.